

УДК 338.001.36

І. Маркович

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ

Найбільш поширеним інструментом для емпіричного аналізу зовнішньоторговельної спеціалізації країни та оцінки переваг є індекс виявлених порівняльних переваг (Revealed Comparative Advantage), який називають індексом Баласса:

$$RCA_i = \frac{X_{ij} / X_{rj}}{X_{iw} / X_{rw}} \quad (1)$$

де: X_{ij} – обсяг експорту товару (або товарної групи) i країни j ; X_{rj} – загальний обсяг експорту країни j ; X_{iw} – обсяги експорту товару (або товарної групи) i усіма країнами світу; X_{rw} – загальний обсяг світового експорту.

Цей індекс вказує на те, яким є співвідношення частки експорту досліджуваної галузі у загальному обсязі експорту аналізованої країни до частки експорту галузі в загальному обсязі світового експорту (чи в об'єднанні країн, наприклад ЄС, СНД тощо).

Якщо значення індексу є більшим за 1, то тоді порівняльна перевага вважається виявленою, тобто сектор чи галузь загалом є відносно більш спеціалізованою стосовно експорту. Дослідження показують, що згідно з індексом Баласса, порівняльну перевагу країни певному товарів (групі товарів) можна поділити на чотири типи (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування порівняльної переваги країни у продукції галузі індексом Баласса [1]

Значення RCA	Зміст обмежень імпорту
(0;1]	Відсутність порівняльної переваги в експорті продукції галузі
(1;2]	Слабка порівняльна перевага в експорті продукції галузі
(2;4]	Істотна порівняльна перевага в експорті продукції галузі
>4	Сильна порівняльна перевага в експорті продукції галузі

Відносна порівняльна перевага може визначатись як на глобальному рівні, так і на регіональному чи субрегіональному рівнях або ж обмежуватись лише аналізом торгівлі між двома країнами.

В результаті проведених розрахунків індексу Баласса для торговельних показників України на світовому ринку виявлено, що основними товарними групами, на яких вона спеціалізується, є продукція машинобудування (зокрема, виробництво залізничних локомотивів та рухомого складу, $RCA=23,17$ в 2011 р.), залізо і сталь ($RCA=10,16$), зернові культури ($RCA=8,53$). Загалом, з 96 аналізованих товарних груп лише для 6,3% спостерігається наявність сильної порівняльної переваги, ще для 8,3% - істотної, 9,4% - слабкої і аж 76% груп товарів демонструють відсутність порівняльної переваги в експорті на світовому ринку.

Перелік посилань

1. Balassa, B. Trade Liberalization and 'Revealed Comparative Advantage' / B. Balassa // The Manchester School. – 1965. – No. 33. – P. 99-123.